

Լին Ուլման

ԵՐԲ ՔԵԶ ՅԵՏ ԵՄ

ՎԵՊ

Գ Ի Տ Ա Ն Ք

Երևան 2010

This translation has been published with the financial support of NORLA

Հայերեն թարգմանության հրատարակությանը սատարել է «Նորվեգիայի գրականությունը արտասահմանում» կազմակերպությունը

Linn Ullmann, NÅR JEG ER HOS DEG

Ուլման, Լին

ԵՐԲ ՔԵԶ ՅԵՏ ԵՄ – Վեպ, Եր.: Գիտանք, 2010, 184 էջ.

Նորվեգուհի լավագույն գրողներից մեկի այս վեպը ութերորդ գիրքն է «XXI դարի արձակ» մատենաշարի, որը ներառում է տարբեր ազգերի ներկայումս ստեղծագործող հայտնի գրողների լավագույն երկերի հայերեն թարգմանությունները:

Ամառվա մի երեկո Մարտինը ներքաշում է Ստելային վտանգավոր խաղի մեջ, որը նշանավորելու էր իրենց միության տասը տարին. նրանք պետք է միասին քայլեն իննհարկանի շենքի տանիքի եզրով: Սարսափահար ականատեսների ճիչերի ներքո Ստելան սայթաքում է ու ցած ընկնում՝ մինչ այդ մի պահ հայտնվելով Մարտինի գրկում: Արդյո՞ք նա փորձել է բռնել Ստելային, թե՞ հրել է նրան: Այսպես է սկսվում այս բարդ հոգեբանական վեպը, որը պատմում է քսանմեկերորդ դարում ապրող մի նորվեգուհու կյանքի մասին:

ISBN 978-9939-810-08-9

NÅR JEG ER HOS DEG

© 2001, Tiden Norsk Forlag Norway

All rights reserved

© Գիտանք, հայերեն թարգմանության համար, 2010

Տեսագրություն

Ստելան և Մարտինը

Տուն Դամեֆալենի մոտ

27. 08. 2000, ժ. 3: 25

Մարտին Սկսեմ սկզբից. այս մեծ փոքր քաղաքում ամառ է, գրեթե աշուն, աստղալից գիշեր է: Ժամը՝ գիշերվա երեքի ու չորսի միջև: Ձեղնահարկից լսվում է ջրմուղագործի խռնփոցը: Խոհանոցում նվագում է ձայնասփյուռը՝ շատ մեղմ, որպեսզի ոչ ոքի չարթնացնի: Լսո՞ւմ ես: Դա Stella by Starlight երգն է: Ձգացնել է տալիս շոգ օրից հետո մնացած և շոգ օրից առաջ ակնկալվող տապը: Տանը բոլորը քնած են: Լռություն է: Երեխաները քնած են: Երազներ են տեսնում: Արթուն ենք միայն ես և դու:

Ստելա Մարտին:

Մարտին Ի՞նչ:

Ստելա Քեզ ասելու բան ունեմ:

Մարտին Լսե՛ք Ստելային: Նա ասելու բան ունի:

Ստելա Արի մի փոքր ընդմիջում անենք:

Մարտին Ուզում ես՝ ընդմիջում անենք:

Ստելա Հա:

Մարտին Ուրեմն սովորականի պես չե՞նք խաղալու:

Ստելա Չէ:

Մարտին Ուզում ես՝ հարյուր տոկոսով լո՞ւրջ լինենք:

Ստելա Հա:

Մարտին Սա Ստելան է: Իմ կինը: Ինչպես տեսնում եք, նրա հագին թափանցիկ կարմիր գիշերանոց է: Ցանկանում եք, որ ավելի մոտենա՞մ: Ցանկանում եք տեսնել նրա դե՞մքը: Սա Ստելայի դեմքն է: Երևի ոչ կատարյալ գեղեցիկ, բայց...

Ստելա Ոչ գեղեցի՞կ:

Մարտին Այո, բայց իսկապես գեղեցիկից էլ գեղեցիկ: Դա նկատի ունեմ: Ոչ բնատիպարի պես գեղեցիկ, ոչ արտաքնապես գեղեցիկ, բայց գեղեցիկից էլ գեղեցիկ: Ստելա,

ի՞նչ էիր ուզում ինձ ասել:

Ստեփա Ես կգերադասեի բնատիպարի պես գեղեցիկ լինել: Գեղեցիկից գեղեցիկը ոչինչ չի նշանակում:

Մարտին Նշանակում է: Դա նշանակում է, որ սիրում եմ քեզ: Մի՛ փչացրու նկարը... Դեմքի ավելի լավ արտահայտություն չունե՞ս: Ի՞նչ ասացի: Գեղեցիկից էլ գեղեցիկ, չէ՞: Լավ, հիմա ցած եմ իջնում: Սա նրա պարանոցն է, պարուհու երկար ճերմակ պարանոցը՝ ցայտուն ընդգծված անրակով. առաջինը հենց անրակն էր, որ ինձ գրավեց: Եվ իհարկե նրա ստիճքները: Այժմ դրանք չեն երևում, որովհետև նա նստած է ձեռքերը կրծքին խաչաձևած, գլուխը մի կողմ թեքած. դժբախտ տեսք ունի: Բանի տեղ մի՛ դրեք, նա ուղղակի խաղում է տեսախցիկի առաջ: Սիրում է, որ ամեն ինչ իր շուրջը պտտվի: Հասկապես սիրում եմ նրա փորը: Նա ջանում է այն ներս քաշած պահել, բայց դա իրեն միշտ չի հաջողվում. փորը դուրս է ցցվում, ինչը ինձ դուր է գալիս: Ստեփան գեր չէ. համեմայն դեպս այնքան բարձրահասակ է, որ ընկերուհիներն ասում են, թե նա նիհար է, բայց նա իսկապես փոր ունի, որը դուրս է ցցվում: Եվ երբեք չի կոճկում ջինսե տաբատի վերևի կոճակը, ինչը հիանալի է, որովհետև մի կոճակ պակաս եմ քանդում, երբ նրան մերկացնում եմ: Իսկ հիմա տեսախցիկը ցած է իջնում, և եթե նա անգամ մի փոքր ավելի հեռացնի իրարից ոտքերը, ապա դուք կտեսնեք կիսահաս լուկիկ պես բաց կարմրավուն ամոթույթը, իսկ եթե էլ ավելի լայն բաց անի ոտքերը, ապա կարող եմ ձեզ տանել դեպի վեր՝ նրա ներսը, քանի որ գիշերանոցի տակ նա մերկ է, և աշխարհում դրանից ավելի հիասքանչ տեղ չկա: Ավա՛ղ, նա հրաժարվում է մի քիչ ավելի լայն բացել ոտքերը, այնպես որ փոխարենը մենք ավելի ցած կիջնենք, որպեսզի կարողանաք տեսնել ամենագեղեցիկ ոտքերը ամբողջ Սկանդինավիայում: Ահա դրանք: Ինձուկես չափսի: Կարմիր մաշիկներով: Մուգ կարմիր եղունգներով: Տասը ոտնամատ, որոնք հաճույթով կկտրեի և ամեն երեկո կուտեի որպես աղանդեր. շա-

քարից էլ քաղցր կլիներ:

Ստելա Մարտին:

Մարտին Ի՞նչ:

Ստելա Ինչո՞ւ պետք է դա հիմա անենք:

Մարտին Իսկ ինչո՞ւ չէ:

Ստելա Որովհետև ուզում եմ քեզ հետ խոսել:

Մարտին Կարծում էի, պատրաստվում էիր քնել:

Ստելա Չէ, չէի պատրաստվում, այդ չէի...

Մարտին Դե, ուրեմն պետք է շարունակենք: Տեսախցիկը ձեռքիս է, դու էլ ես այստեղ, ես էլ:

Ստելա Լավ, բայց պետք է դա ճիշտ անենք:

Մարտին Նրա համար միևնույն չէ՞, թե ինչպես ենք անելու:

Ստելա Նրա անունն ի՞նչ էր:

Մարտին Ո՞ւմ:

Ստելա Ապահովագրության վաճառամիջնորդի: Անունն ի՞նչ էր:

Մարտին Չգիտեմ: Չեմ կարողանում մտաբերել:

Ստելա Ինչ էր, է՞... Մարտին, հեռու տար այդ խցիկը: Դադարի՞ր ինձ նկարելը: Նրան չի հետաքրքրում իմ անրակը, ոչ էլ ամոթույքս կամ ոտքիս մատները:

Մարտին Նա ասաց՝ «բոլոր արժեքավոր բաները», չէ՞: «Բոլոր արժեքավոր բաները»: Լավ, սա մեր տունն է: Սա մեր կյանքն է...

Ստելա Խոսքը կտուրը մի՛ գցիր:

Մարտին Ստելա, մի՛ ընդհատիր: Լավ, այս մեծ փոքր քաղաքում հիմա ամառ է, գրեթե աշուն, աստղալից գիշեր է: Երկու հազար թվի օգոստոսի քսանյոթն է: Սա մեր տունն է, իսկ սա՝ մեր հյուրասենյակը: Սա մեր բազմոցն է (Ստելա, վե՛ր կաց, պետք է նկարահանեմ բազմոցը), ահա, սա մեր բազմոցն է: Գորշականաչ է, փափուկ և իտալական: Տասը տարեկան է, բայց լավ վիճակում է: Կարծում եմ այժմ դրա դիմաց հնարավոր է ստանալ տասնհինգ հազար կրոն:

Ստելա Բա չէ՛:

Մարտին Ի՞նչ ես ուզում դրանով ասել:

Ստելա Տասնհինգ հազար կրոն տասը տարեկան բազմոցի

- համա՞ր, ո՞վ կհավատա դրան: Ի՞նչ էր այդ ապահովագրության մարդու անունը. նա դրան երբեք չի հավատա, Մարտին: Երևի անրջում ես:
- Մարտին Հա, հենց դա եմ անուն: Անրջո՞ւմ եմ: Այդ պատճառով է, որ գիշերը քնած չենք մնացած մարդկանց պես:
- Ստեփա Մնացած մարդկանց մասին ի՞նչ գիտես:
- Մարտին Սա մեր բազմոցն է, մեր գորշականաչ իտալական բազմոցը՝ հաճելի, սքանչելի, հոյակապ բազմոցը: Մի ժամանակ՝ շատ վաղուց, դա մի ամբողջ կարողություն արժեր: Եթե մեր տունը վառվի, ապա ամենից շատ կզգանք դրա կորուստը: Հասկանո՞ւմ ես: Ամեն ինչ սկսվեց այդ բազմոցից:
- Ստեփա Ամենից շատ կզգանք երեխաների կորուստը:
- Մարտին Ի՞նչ:
- Ստեփա Եթե տունը վառվի, ամենից շատ կզգանք երեխաների կորուստը:
- Մարտին Հա՛, իհարկե: Դու մայր ես, և, կարծում եմ, պետք է որ... բայց, Ստեփա, ես խոսում եմ իրերի մասին: Բացի այդ, ենթադրում եմ, որ երեխաները կփրկվեն, այլ ոչ թե կվառվեն և ածուխ կդառնան:
- Ստեփա Ուրախ եմ, որ դա ասացիր:
- Մարտին Ի՞նչը:
- Ստեփա Որ մեզնից ոչ ոք չի վառվի, ածուխ չի դառնա: Որ ամեն ինչ լավ կլինի:
- Մարտին Ամեն ինչ լավ կլինի:
- Ստեփա Լավ:
- Մարտին Ստեփա, իսկ ի՞նչ էիր ուզում ինձ ասել:

ԱՆԿՈՒՄ (1)

Ալմա Բլոմ

Վկա

Ես երկու մեծ ականջ ունեմ:

Իտալական շքանուտքի ձև ունեցող երկու մեծ ականջ, որոնք այլևս չեն օգտագործում: Նախ խլացավ մեկ ականջս, հետո էլ մյուսը: Ողբերգություն է պատահել:

Գործվելիքս դրեցի զամբյուղի մեջ և գլուխս հետ զցեցի՝ վեր նայելով: Նրանք կանգնած էին վերևում՝ տանիքին, երկու տիկնիկի պես, սևահեր տղամարդը և դեղին-կարմիր զգեստով կինը: Գնում-գալիս էին եզրի երկայնությամբ: Հետ ու առաջ երեքալով: Ես գոռացի, որ ցած իջնեն: Սեռնելու բազմաթիվ եղանակներ կան՝ առանց այլ մարդկանց գլխին ընկնելու: Հետիոտն պետք է ապահովագրված լինի այդպիսի պատահարներից: Այնուհետև նրանք կանգ առան ու ցած նայեցին: Աստված իմ, պատկերացնում եմ, թե նրանց գլուխները ինչպես պտտվեցին: Իսկ հետո նրանք գրկախառնվեցին: Թեև հաստատ չեմ կարող ասել: Արդյո՞ք դա գրկախառնություն էր: Ինձ որ հարցնեք, դա ավելի շուտ նման էր վիճաբանության: Կինը նրան հետ էր հրում, իսկ տղամարդը կառչում էր նրան: Կամ էլ գուցե տղամարդն էր կնոջը հետ հրում, իսկ կինը կառչում էր նրան: Եվ այդժամ դա պատահեց: Կինը կորցրեց հավասարակշռությունն ու ընկավ: Կամ էլ տղամարդը հրեց, և նա ընկավ: Դժվար է ասել, թե ինչ տեղի ունեցավ: Բայց կինն ընկավ, դա հաստատ է: Սիրտս վեր թռավ: Մի անգամ ինձ թվաց, թե երկնքից վայր ընկնող օդանավ եմ տեսնում: Այն ժամանակ նույնպես սիրտս վեր թռավ: Աչքերս ամուր փակեցի ու սպասեցի, թե երբ է լսվելու գետնին զարկվելու ձայնը: Մի պահ մոռացել էի, որ խուլ եմ:

Կորիմ

Անցյալ գիշեր տրամվայում մի մարդ տեսա, որն ինձ ծանոթ թվաց: Նա անշարժ նստած էր իմ դիմաց՝ մի քանի շարք առաջ, և լուսամուտից դուրս էր նայում: Տեսնելու շատ բան չկար. փողոցները դատարկ էին, մութ էր ու տհաճ, շվիդցով անցնում էին հատուկենտ ինքնաշարժները: Փողոցն ամայի

էր. միայն ձյան փաթիլներ էին, որոնց հետապնդում էին անձրևի կաթիլները, և փողոցի լամպերի թաց սպիտակ լույսը:

Նրան տեսա նախ հետևից: Հագին շագանակագույն կաշվե բաճկոն էր, մագերը խիտ էին ու սև: Գեղեցիկ տղամարդ է, մտածեցի, տղամարդ, որը քայլում է խրոխտ և երբեք չի սայթաքում: Մի պահ ինձ թվաց, թե նրա կողքի նստարանին կարմիր զգեստով մի աղջնակ տեսա, բայց հետո զլուխս թափ տվեցի: Այդ ի՞նչ եկավ միտքս: Այնտեղ ոչ մի երեխա չկար: Այս եղանակին և գիշերվա այս ժամին դա հնարավոր չէր: Տրամվայում մենք երկուսով էինք, իհարկե, բացի վարորդից: Տղամարդը վեր կացավ և ուղղվեց դեպի առջևի դուռը: Սոտենում էինք կանգառի:

- Մարտին Վուդ, - ցածրաձայն կանչեցի ես, - այդ դո՞ւք եք:

Տղամարդը շրջվեց: Նրա դեմքն անժանոթ էր: Աչքիս ընկան նրա կանաչ աչքերը, այտի սպին և խորաթափանց հայացքը,:

- Հավանաբար սխալվել եք, - ասաց նա, երբ դուռը բացվեց: - Դա ես չեմ:

- Այո, - ասացի, - դուք չեք: Բայց ամեն դեպքում բարի գիշեր, և զգույշ քայլեք: Մայթը սայթաքում է:

- Շնորհակալություն, ձեզ նույնպես բարի գիշեր:

Վերջին անգամ նրա հետ գործ էի ունեցել մոտ վեց ամիս առաջ: Դա անցյալ տարվա սեպտեմբերին էր: Ստեֆանի թաղման նախորդ երեկո ես նրան զանգահարեցի տուն, որը գտնվում էր Համբորգվայնում, Դամեֆալեն փողոցի վերին մասում: Մենք նստեցինք մեծ մուգ շագանակագույն ճաշասեղանի մոտ և այդտեղ անցկացրինք ամբողջ գիշերը: Նա խնդրեց՝ ցածրաձայն խոսեն, որպեսզի չարթնացնեն երեխաներին: Հիմնականում նա էր խոսում: Ես հարցեր էի տալիս: Ես դա լավ եմ անում, և երբ նստած էինք այնտեղ, մտածեցի, որ մենք՝ նա և ես, կարծես միասին ենք պատմություն ստեղծում: Եվ ստեղծելու ընթացքում այն, ինչ եղել էր իրականում, սպրդում է մատներիս արանքով: Թեև իմ աշխատանքում ես ընտելացել եմ դրան (այն բանին, որ պատմությունները մատներիս արանքով սպրդում են), բայց անբավարարության զգացումը դրանից չի պակասում: Ես դիտում եմ, լսում, կռահում և բացահայտում: Բայց իրադարձությունների վրա ազդելու իշխանություն չունեմ: Չեմ կարող կանխարգելել ողբերգությունները: